

I 605.932

ХВЕДАР
ІЛЬЯШЭВІЧ

ЗАХВАР.
БАВАНЬЯ
ВЕРШЫ

Wileńskie Starostwo Grodzkie

Exemplarz obowiązkowy

Nakład

7

Exempl.

500

Dnia

29

xii

1936 r.

ХВ. ІЛЬЛЯШЭВІЧ

Захварбаванья

вершы

ВІЛЬНЯ 1936 Г.

Wileńskie Starostwo Grodzkie

Egzemplarz obowiązkowy

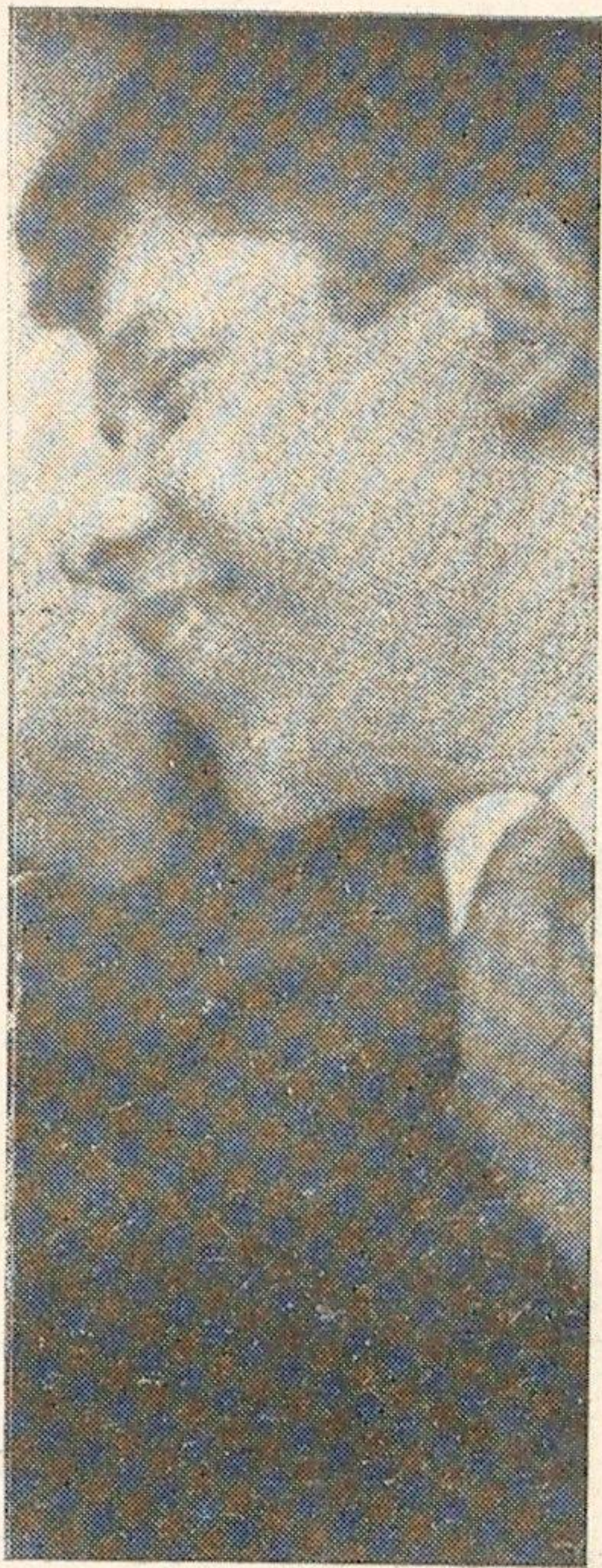
Nakład _____ Egzempli _____

Dnia _____ 19____ r.

T-605.932

Друк. Вытв.-Гандл. Каапэратывы, Вільня.

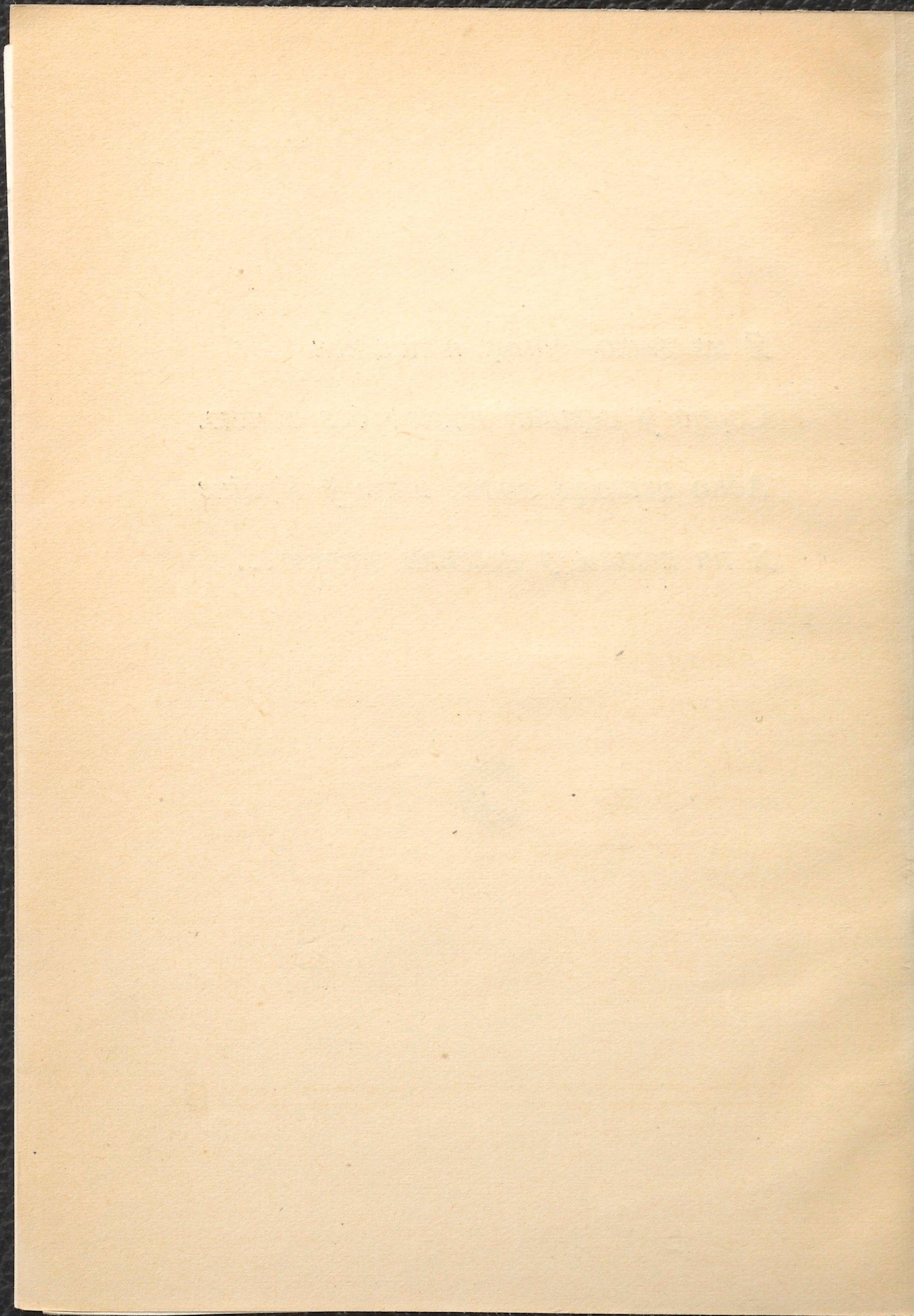
Я ня знаю—чалу я павінен

Сэрца ў вершах паліць без адчаю.

Адно цешыць мяне, што ў Краіне

Я ня першы у песьнях зіраю...

На вёсках Беларусі
сялянскі едзе воз...
На ім труна ў дзярузе,
ў труне той — поўна сьлёз...
Ляжыць на веку ліра —
ў ёй струнаў цэлы рад —
Галосыць яны шчыра
на нашаніўскі лад.
Выходзяць людзі гурмам
і жаласна глядзяць —
А гэты воз хаўтурны
здалёк усё чуваць. . .

Сьцены! Я вас праславіць хачу —
у песьні ціхай —

Над кожнай цэглай дзіравай
Жывы чалавек-жа дыхаў...

Я — малы, няпрыметны
Гляджу на вашыя высі —
Здаецца, на дахах гэтых
Хмары цяжкія зьвісьлі.

У вулках лезе ў рот мне
Паўчыньне часоў калішніх —

Тут мо' таму гадоў соткі
Елі паненкі вішні...

Рукі ўздымалі белыя,
Сьмяяліся ўсьмешкамі сочнымі...

Ў вуліцы вось апусьцелай
Шалясьцяць іх шагі дзявочыя.

Як гэта дзіўна страшэнна —
І нас усіх час забудзе.

Вы, можа, скажаце, сьцены,
Што жылі тут калісьці людзі.

махі пльвучь у блакітныя
змрокі,
Быццам у прыстань на ноч караблі —
Рушылі цені вячорныя ў скокі,
Зоркі да дахаў бліжэй падплылі.
Быццам трывогу ад сэрца аднялі,
Подыхам сьвежасьці думкі ўзьнялісь —
Час:

калі ў вулках блакітныя далі
І змрокі дрыжачыя клічуць кудысь.
Хутка пальюцца ў счарнеўшыя высі
Тысячы крыкаў і вогненных зьмей...
Вечар!

Кароткі — пяшчотны —
Туліся да зачарованых нашых вачэй...

Навакол муры — простыя лініі..
Ўсё цішэйшы, цішэйшы крок...
Каля рэчкі... агнямі снімі
Забаўляецца вечар — змрок...
Ў людзкім гомане змора чуецца,
І ўжо хутка атуліць ноч
Тых дзяўчат (што прайшлі па вуліцы)
З падмалёваннай сінью воч...
Ў небе хмары ўюцца афішамі...
Б'ецца ў ветры ліхтар — матыль...
Я брыду сабе вулкамі сьціхшымі...
Падглядаю асеньні стыль...
Я сягонья заўважыў:
Клёны загарэліся чырванью сьвеч..
Круціць вецер лісьце шалёны
І кідае мне насустрэч...

Ў небе зоркі — папяроскі
Сыплюць попел — шэры вечар...
Агні места — быццам сьлёзкі,
Быццам блеск дрыжачых сьвечак.
Цені — птушкі па-над брукам —
Нібы вораны, ці каўкі...
Распасьцёрлі свае рукі
Электрычныя русалкі —
Твары пудраю задумы
Абсыпае моўчкі хтосьці —
Заклікае вулка шумам —
Паваландацца у госьці.
З змроку мясечыкаў рожкі
Выплываюць ліхтарамі.
Ў небе зоркі — папяроскі
Сыплюць попел над дамамі.

КАЗКА.

Зноў вачыма кудысь плывеш —
У гэты сіні, сіні вечар —
Неасьветленых вуліцаў верш
Шалясьціць ізноў новай сустрэчай...
Праз хвіліну — у змрокаў шоўк
Ноч вагні свае — іскры — разьмеча —
Праз хвіліну — да працы ізноў —
Дык расплёскай ты хмель свой, вечар...
Мне здалося — шамраць каласы
Ў гонях вулак вясковым напевам —
Аўтабусы — сена вазы —
Зацямнелі зусюль — справа — зьлева —
У задымцы — постаць — даль —
Ў каласы месяц — серп задзылінкаў —
І вячорны вызваньвае псалым
Пацямнеўшы мурожнік — клінкер...
Зноў вачыма кудысь плывеш —
У гэты сіні, сіні вечар —
Неасьветленых вуліцаў верш
Шалясьціць ізноў новай сустрэчай.

Ноч ужо.

Я ня сплю —

Не кладуся.

Белы месяц праплыў даўно.

Ў мітусьлівых дум завірусе

Не засну я спакойным сном.

Ўспамінаю.

Розныя твары

Выплываюць з мінуўшчыны дна.

Часта мы аб нечым марым,

Што ў жыцьці было...

Як вясна.

Дні насталі ўжо вясеньнія,

Ноччу намаразі серабро...

Мо' таму караблі — лятуценьні

Паплылі кудысь уразброд.

Разьзьвінелася сэрца трывогай,

Чую нейкі на вуліцы крок.

Як прыемна ў хвіліну зьнямогі

Лавіць з станцыі сьвіст—гудок.

Ноч ужо

Я ня сплю —

Не кладуся.

Белы месяц праплыў даўно...

Ў мітусьлівых дум завірусе

Чую нейкі крок за вакном.

АСЕНЬНЯЯ ПОЭМА.

Неба — сіні плякат —
серабрыстымі ніткамі выткала восень.
Яблык сьпелы ў руках
басаногая дзеўчынка вуліцай носіць.
Ў жоўтым лісьці гарыць
белы вечар, напудраны заравам раньня.
А ўначы на драты
начаваць разьлятаюцца зоркі ў тумане.
З вуліц — рыжых іржышч —
у прастор крыкнуць хочам штось
нема табе мы...
І ізноў у душы
ападаюць — разьдзелы асеньняе поэмы.

Кацянём чарапае дожджык

у дахі—

Кіцка мае сумныя вочы сягоньня —

У паветры дрыжаць асеньнія ўзмахі —

У туманным возеры места тоне.

Завесіў дожджык на тварах траур —

Па бруку скача — смуткам шэрым.

Ідзем у садзе ля зьсьмягшых траваў —

Ў вясну адцьвіўшую больш ня верым.

Колерам ціхае распачы
кветкі у садзе ўміраюць —
Там — за вакном — яны,
просячы сонца і сьвету —
пад ветрам
сумна у шыбы ўдараюць.
Чую я, чую, як жаласна
жаляцца кветкі прад сьмерцю...
Ўсё так цьвіло і змагалася —
ласкамі лета сагрэтае —
каб у бязсільлі памерці.
Дзе вы, надзеі вясеньнія,
дзе вы, вясны маёй кветкі?
Ветры навокал асеньнія,
сэрца бяз сьвету — прывету
сумам агорнута гэткім...

У пэрспэктавах вуліцаў — пусткі.
У небе — чорныя хмары.

Твары —

шэрыя хусткі —

Калышуща ўсьцяж на тротуары.

І ціха імжыць вечар

бэнгальскімі агнямі ў тумане...

Гэй, Прахожы —

чалавеча!

Чаго ты гэтакі сумны сянья?

Муроў маўклівых масы

І соннасьць вячэрніх вуліц —

Пачакай—

ізноў з часам...

радасьць сонечная атуліць...

ЯШЧЭ АБ ВОСЕНІ.

Калышуцца дамы — катафалкі —
у тумане йдуць павольным крокам
людзі — зданьні —

Паветра пахне сырасьцю —

Мляўка —

Я хаджу таксама ціха —

у жалобе — сяньня —

Навісла неба чорнай харугвай —

На слупох гараць хаўтурныя паходні —
сьвечы —

а вецер паніхідзіць у вуг-
лах —

Гэты вечар — шэры — сумны —

шалясьціць аб нечым.

Ударалі сярпом жнеі у калосьсе —

Памірала яно шэлестам у дзень гарачы —

Плыве вось — ужо бачу я — восень —

і маячаць ў дыме вуліц —

копы жыта — плачкі.

Праяўляе вечар вуліц клішы,
аплямленыя фіялетам рэклам —
Строфы сэрца красавік калыша —
Ой, сягонья рыфмамі я п'ян...
І ня хочацца мне пастарому
апяваць, як усе, вясну —
калі вершы квецьцем чаромхі
беласьнежныя электры гнуць...
Агні — полымі ў неба тоні
расьцьвітаюць лілеямі ўсьцяж —
Праплывае ў бэзе-нэоне
вечарэючы фотомонтаж.
Сяньня вуліцы йнакш замігцелі,
аплямленыя фіялетам рэклам —
Эх, цяпер у красавіковым хмелю
зацьвітае поэтычная зямля...

Ты цалуеш мяне і песьціш —
Словы нашыя — матылі —
Ў сваіх сэрцах мы радасьць зьмесьцім
зацьвітаючае зямлі.
Ловім рэхаў далёкіх зьместы,
заглядзеўшыся у вагні.
На бязьлістых вуліцах места
аб вясняным сонцы сьнім.
У зарніцах далёкіх адсьветаў
загараюцца нашыя дні —
І, здаецца, да ясных мэтаў
Клічуць полымяў гэтых агні...
І, здаецца, на бруку — плесьні
нехта запах вясны разьліў...
А ў маёй натхнёнай песьні
Б'ецца пара ўзьлётных крыл.

Лягчэйшы ўздох.

Погляд вачэй прыцельскі —

На нітках — дратох

Вечар нанізвае пацеркі.

Цені людзей

Мігцяць ля сьценаў... між дрэвамі.

Не'к прыямней

Дразьняцца вулкі сьпевамі.

Ў сэрцы цяпер

Настрой тужлівы раптам сьціх —

Кароткі верш —

Выплесьні накіп радасьці!

Лягчэйшы ўздох.

Погляд вачэй прыцельскі —

На нітках — дратох

Вечар нанізвае пацеркі.

Кладуцца на бруку і сьценах
Вячэрнія хварбы гусьцей.
З двароў — дзе заснулі ўжо цені —
Даносяцца крыкі дзяцей.
З вакон хутка клікнуць іх маткі,
І ўсе яны пойдучь дамоў —
Напіўшыся цёплай гарбаткі,
Атуляцца казкамі сноў.
І будуць чароўныя фэі
Сплятаць серабрыстую ніць,
А цёмных двароў чарадзеі
Зьбяруцца ім казку тварыць.
Праз горкія сьлёзы я бачу —
Як быццам у казачным сьне:
На ноч туліць ласкай гаратай
Каханая мама мяне.

Вы далёка, вясёлыя вуліцы,
але ў сэрцы ня выкіпеў хмель...
Мае вочы няраз ужо жмурацца
і пывуць за туманную бэль,..
У вушшу шалясьціць не калосьсе мне—
шум знаёмы гучыць, нібы сьпеў.
Можа сумныя погляды восені
я на полі дзе-небудзь сустрэў...
Ў гэты час вось, як мясячык з зоркамі
сьцерагуць нявымоўную ціш —
за палямі, лясамі, узгоркамі
ты, каханае места — гарыш...

Прынёс цягнік з вясковых даляў
Мяне у места зноў назад...
Яшчэ ў ваччу не перастала
Жаброўна плакаць стада хат.
Глытаю шум бясконцых вулак,
Пераглядаю кожны кут.
Я зноў раблюся нейкі чулы
І ў кожнай шыбе бачу цуд.
І так мне жаль вясковых стрэхаў —
Як доўга цягнецца там час — —
Каб мог, я-б выслаў для пацехі
Ўсе аўтабусы на паказ.

 а ноч, як я спаў у ложку,
Спаважнела дуроніца-вуліца.
Ня ведаў я ані трошкі,
Што яна прыкідаецца жулікам,
Зьдзіўлены звонам — раніцай,
Я пабачыў, сабе ня верачы:
Расьцьвілі на парканах — п'яніцах
Беласьнежныя, пухкія вербачкі.
Усюды: на бруку, дахоўках
Белы сьнег лаўлю вачыма я.
О, сягонья пайдзі, станоўка,
Аглядаць сваё места радзімае!
Ап'янею ў паветры — крышталі,
Раззьвінюся з званочкамі — санямі,
Абчапляю свой верш прывітальны
Хмелем навісі маразянае . . .

У бездарожжах блукацца даволі!
Абтрасу я з вачэй цяжкі сон...
І ізноў загаруся на волі
У вагні ап'яняючых дзён!
Годзе ў песнях туляцца нядолі,
Што вякамі цярпелі дзяды!
Выйду раньнем у чыстае поле,
Раскідаю задор малады.
Бо ці-ж сэрца стрымаць каму болей,
Калі радасьцю пеняцца дні...
Над краінай жуды і патолі —
Сьпеў юнацкі мацней зазьвіні!
Ў бездарожжах блукацца даволі!
Абтрасу я з вачэй цяжкі сон.
Я хачу загарэцца на волі
У вагні ап'яняючых дзён!

ягнікі і станцыі —
Ў шыбе — сонца сполахі —
Родная краіна —
Ты пывеш — пывеш —
Поле —
апяянае Купалай і Коласам —
паясамі слуцкімі —
сьцэлецца ў бязь-
меж —
У гэтай далі сонечнай —
калыхацца сьпевамі —
птушкай лёгкакрылаю ў небасхіле
млець —
У гэтай далі сонечнай —
каласамі сьпелымі —
сінім летнім вечарам ціха шапацець.

На шляхох бярозы — шэраньню
займгляцца —

Падаючай зоркай —
блісьне сэмафор —

Вечар навявае сэнс дзіўной загадцы
у імгле сінявай пацеркамі зор...

Еду —

еду —

еду..

Цішыня навокал —

Толькі ў сэрцы п'яна —

звонкі перапуд —

Толькі заграхоча —

то замрэ — далёка —

перагонка колаў — разьвясёлы гуд.

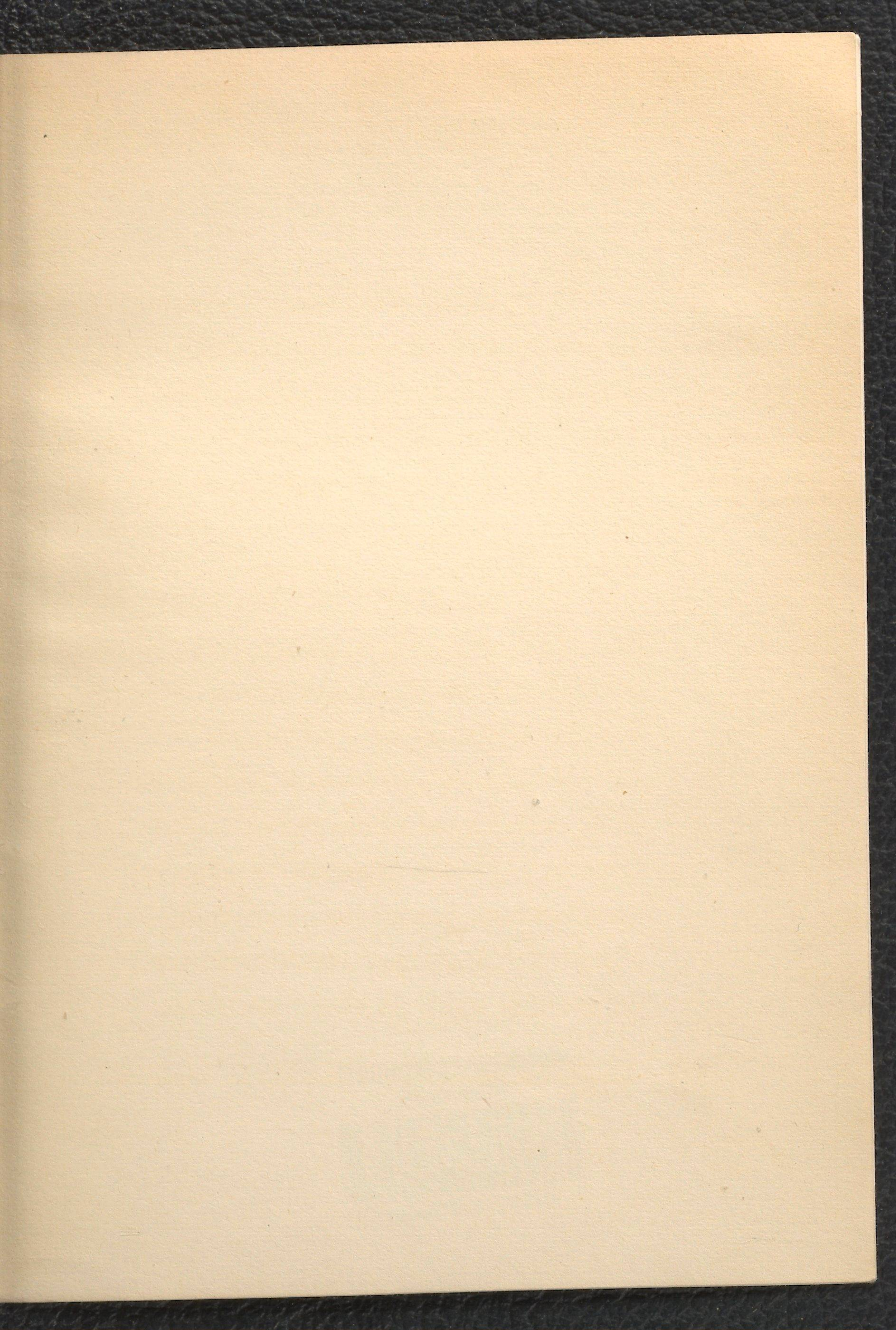
Зацьвітай, родны край, зацьвітай!
Гінуць годзе ў завеі і сьцюжы!
Хай далінамі сонечны май
Ўспалымнее агнямі ружаў!
Ў тваіх песьнях — нядолі іржа —
Уздыхні-ж песьняй новай, вясёлай!
Раздавайся юнацкі наш шаг
На дарогах радзімых сёлаў!
З моцнай верай у лепшыя дні
Беларускую даль ускалосім —
Ў электрычным скупаем агні
Твае постаці цёмныя вёсак.
І на шыбах заплесьнеўшых хат
Сядзе радасьць вясёлкай ірдзістай.
У паходны разходзьцеся тахт
Пераборы рукі цымбаліста!
Зацьвітай, родны край, зацьвітай,
Гінуць годзе ў завеі і сьцюжы!
Хай далінамі сонечны май
Ўспалымнее вагнямі ружаў!

Сінія дні — каляровыя хусткі —
Кінула лета ў крыніцу за борам.
Зноў мітусіцца ў імглістым прасторы
Золатам дрэў лістапад беларускі.
Вецер — псаломшчык галосіць над
краем,
Лістам заносячы чорныя межы.
Зноў, Беларусь, у Тваіх безьбярэжжах
Восень элегію ціха складае.
Колькі яшчэ такіх восеняў шэрых
Сном праплыве над Табою, Краіна?
Колькі яшчэ мы у далі, у сінняй,
Жаю нап'емся і поглядаў зьмерым?..
Толькі-ж вы, песьні, ня падайце
з ветрам
Плачкамі у лістапад беларускі.
Верце — над гэтай асеньняю пусткай
Іншымі віхрамі мы вас узынетрым...

Вось у ціхай задуме шагоў
Дзень канчае свой гулкі марш...
На клявішах вялізных дамоў
Замірае абрыўкамі мар.
Моўчкі вечар прыйшоў —
і зьвіс
На блакітных экранах шыб.
Як няскончаны нейкі ліст —
Недаказана штось у душы.
Разьвіталіся мы тады —
На мяжы блакіту і дня.
Пэўне, вуліцаў гэтых дым
На ўспамін застанеца нам...
Вось у ціхай задуме шагоў
Дзень канчае гулкі матыў —
Ізноў вечар зацішна прыйшоў,
З сініх вокнаў акордам сплыў.

Так хочацца сказаць новае нешта —
Пусьціць лявоніхай ліхія рытмы —
Засьмяцца нябывала словам сьмешным —
Раскудлачыць разудала стыль дасьціпны...
Ой, хочацца ўтануць у строфах звонкіх —
Абняцца з кожным незнаёмым словам —
З каўшоў песьняў сьветлых выпіць
самагонку —
Расшумецца ў вершы гоманам сасновым —
Зрываўцеся салаўямі, цымбалы,
У струназвоне сонцам вехацеце — —
Ці, браты, у нашым сьлеве хмелю мала,
Ці буянства мала ў песенным расьцьвеце?..
Пара вам, песьні, жніўнёвым напевам
Закалыхацца ў веснавых зарэччах —
У юнацкай Беларусі лётам сьмелым
Заірдзецца ярка на бяседным вечы.

341/34

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001021776210

13 STCZ 1937